

Diskusijas Konceptijas dabas aizsardzības plānu prasību integrēšanai teritorijas attīstības plānošanas dokumentos (Konceptijas) apspriešanas seminārā Siguldā 2014. gada decembrī

Diskusija par Konceptijas risinājumiem, 5 sagatavotajiem priekšlikumiem (skat. SIA "Grupa 93" prezentāciju)

Diskusija par funkcionālo zonējumu. Jāņem vērā, ka ir 2 veidu funkcionālie zonējumi: īpaši aizsargājamām dabas teritorijām (ĪADT) un teritorijas plānojumiem (TP). Tiem katram ir savs mērķis. ĪADT funkcionālais zonējums vajadzīgs, lai aizsargātu dabas vērtības – kas katrā zonā ir atļauts un aizliegts, cik stingri aizsargājam dabas vērtības. TP funkcionālais zonējums pasaka attīstības mērķi, kas šajā zonā ir atļauts. Lai gan individuālajos noteikumos ir pateikts katras ĪADT zonas izveidošanas mērķis, tomēr to var interpretēt dažādi. Norvēģijā ir pieredze, ka skaidri nosaka, kam ĪADT ir izveidota, dabas aizsardzības plānā (DAP) skaidri pasaka, kas ir jāaizsargā, kādi ir mērķi – tā ir sarkanā līnija, ko nepārkāpj, izstrādājot TP.

Par DAP statusu. Ja tas ir ieteikumu līmenī, tad, zinot pašvaldības, diez vai tādas sarkanās līnijas tiks ievērotas.

Salīdzinot DAP un TP, TP ir vispārīgāks, kas pārsedz visu teritoriju, visas kritiskās zonas, un ĪADT ir tikai viena no šīm zonām. Nevajadzētu šo vienu dabas aizsardzības zonu pacelt augstāk par citām. Dalībnieki novienojas par terminoloģiju: nav vis dabas aizsardzības zona, bet gan ĪADT aizsargjoslu kartē. Bet to pašvaldība neregulē, tikai attēlo TP.

Vai nevajadzētu to mainīt, jo kopējā TP ĪADT ir tikpat nozīmīgas kā apbūves teritorijas. Tās nodala no pašvaldības teritorijas kādu daļu, kurai ir īpaši noteikumi un sava vieta.

Veidojot Vispārējos apbūves noteikumus (VAN), vairāk domāts par teritorijas ekonomisko attīstību, nav speciāla mērķa - dabas aizsardzība. Dabas aizsardzība netiek uztverta kā mērķis teritorijas attīstības kontekstā.

TP likumdošana ir attīstījies kā patstāvīga likumdošana, kad dabas aizsardzības likumdošana jau ir bijusi. Problemātika ir, kā mēs to visu ieviešam.

Mehāniski nevar salikt funkcionālās zonas no TP un ĪADT zonas. Jāskatās, kādi ir īpašuma tiesību aprobežojumi. Jāskatās, ko piedāvā VAN teritorijas izmantošanas klasifikācija un ko nosaka individuālie noteikumi.

Diskusija par 3. priekšlikumu. DAP apstiprina ar Dabas aizsardzības pārvaldes (Pārvalde) lēmumu, arī individuālos noteikumus. Līdzīgi kā mikroliegumu gadījumā, Pārvaldes lēmums jāattiecinā uz visiem nekustamajiem īpašumiem. Auditorija saka, ka tas nav iespējams – varbūt kādai nelielai teritorijai tā var rīkoties.

ĪADT varētu dalīt pēc lieluma – mazām teritorijām ir vieni noteikumi, lielām, kas ietilpst vairākos novados – citi. Pēc kategorijām nav iespējams šādi sadalīt, jo vienas kategorijas ĪADT ir ļoti atšķirīgas pēc lieluma.

Diskusija par 4. un 5. priekšlikumu. Tas deleģē daudz darba un atbildības par ĪADT pašvaldībām. Ja ir "sarkanās līnijas" DAP, tad pašvaldībām ir skaidrs, kā rīkoties, bet jābūt ļoti rūpīgām. Uzraudzība paliek no valsts puses – jebkurā gadījumā nepieciešama arī Vides

aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijas (VARAM) Dabas aizsardzības departamenta kapacitātes palielināšana. Bet pašvaldībām arī nav kapacitātes – ja jau valsts pārvalde “nevelk”, tad cik pašvaldībās ir to vides speciālistu? Jebkurš risinājums – ja gribēsim uzlabot, tad kapacitāte būs jāpaaugstina, vai pašvaldību, vai valsts līmenī. Svarīgi, vai ir kāds pamats, kur pieaudzēt kapacitāti, vai ir “0”, kā tas lielākoties ir pašvaldībās.

Par TAPIS un Ozola salāgošanu. Savietojas labi, bet Ozolu vajadzētu uzlabot, lai zemes īpašnieks varētu redzēt, kas katrā zonā ir atļauts vai aizliegts. Ozolam gan ir cita struktūra un princips, piemēram, apsaimniekošanas pasākumi tiek grupēti, un koncepcijas izstrādātājiem ir priekšlikumi uzlabojumiem. Par ĪADT zonām, lai, uzklīkšķinot kartē, uzriez varētu redzēt visu, kas ir atļauts un kas ir aizliegts – tas ir pārāk sarežģīti, jo ir vismaz 5 noteikumi, no kuriem jāatlasa tiesību normas, un informācija ir nemitīgi jāaktualizē.

ATIS attēlo tikai robežu, bez informācijas klāt. Un ATIS darbības sākuma termiņš tiks pārcelts.

Vai ar izstrādātajiem esošās situācijas uzlabojumiem pietiek, lai atrisinātu problēmas? Vai ir nepieciešamas izmaiņas institūciju kompetencēs?

Izskatās, ka tā ir labākā versija – esošā situācija ar uzlabojumiem – ar ko turpmāk strādāt.

Jautājums par Individuālo noteikumu jēgu un būtību kā tādu, bieži vien tie ir nelietderīgi – kopē vispārējos ar niansēm. Varbūt individuālos noteikumus var integrēt DAP un kā DAP sastāvdaļa tie iegūst juridisko statusu? Individuālie noteikumi tiek izstrādāti tikai zonējuma dēļ – apgrūtinājumi ir pietiekami tādi, kādi ir vispārējos noteikumos, tikai zonējums ir vajadzīgs. Ir 2.priekšlikums, kur ir nodalīts zonējums un individuālie noteikumi.

DAP vajadzētu izkristalizēties prasībām, kas attiecas uz konkrētiem kadastriem, konkrētām teritorijām, un tad tās jāpadara saistošas. Vajadzētu DAP padarīt saistošāku. Bet reāli DAP pēdējo gadu laikā ir kļuvis nesaistošāks – ja kādreiz tas bija saistošs TP izstrādātājiem, tad tagad tā nav. Tas saistīts ar administratīvā procesa konsekvencēm. Tas ir strupceļš, bet, varbūt to var atrisināt. Ja DAP apstiprina ministrs vai Pārvalde, bet mēs izveidojam mehānismu, ka pašvaldībām tas ir jāpārraksta saistošo noteikumu veidā visai teritorijai vienlaicīgi un visās pašvaldībās, ne jau katra pašvaldība atsevišķi pieņems kaut kādus atsevišķus lēmumus. Otrs veids, ir iet uz kabinetu. Bet tad noteikumu tekstu tik ļoti koncentrē, ka beigās prasības kļūst abstraktas, un grūti saprast to jēgu, kāpēc noteikumi ir vajadzīgi. Ja noteikumus pieņemtu zemākā līmenī, tad tie būtu darboties spējīgāki. Arī komunikācija ar pašvaldībām būtu labāka, tikai valstij šajā situācijā ir jāpastiprina uzraudzība, lai var sekot līdzi.

Pašreiz orientējamies uz augstāko pārvaldības struktūru, bet dabas aizsardzību veiks tie cilvēki, kuru īpašumos trāpīsies biotopi, sugu atradnes. Pagaidām viņi, piemēram, ja ir pļaujamas pļavas, aiziet pa vertikāli uz citiem atbalstiem. Sarežģītība ir tā, ka plānošanas process ir horizontālā, bet realizācija – pa vertikāli. Pašvaldībai ir savas iespējas, tas ir viņu pienākums ne tikai ĪADT, bet visā pašvaldības teritorijā ir jāargā daba. Jānošķir tie līmeņi, kas realizē, padomājot par horizontālo līmeni un par vertikālo.

Ja pašvaldība apstiprina individuālos noteikumus ar saistošajiem noteikumiem, tad nevar uzlikt par pienākumu Pārvaldei izsniegt atļaujas, šobrīd ir daudz tādu nosacījumu

individuālajos noteikumos. Otrs, pašvaldības saistošo noteikumu ieviešanu kontrolēs pašvaldība, Pārvalde neies dabā un nekontrolēs pašvaldības saistošo noteikumu ievērošanu. Tas ir milzīgs apjoms, kas ir jāpārņem pašvaldībai, un šobrīd nav priekšstata, kā tas var notikt. Nākamais jautājums – kā pašvaldības kooperēsies, lai pieņemtu lēmumu, kas atbilst dabas aizsardzības interesēm. Ir aizsargājamā kultūrvēsturiskā teritorijas “Abavas ieleja”, kur noteikumos ir noteikts, ka jābūt vienam TP visai teritorijai vairākām pašvaldībām kopā, bet šis noteikums nekad nav realizējies.

Tas, kur mēs integrāciju varam meklēt, ir tikai teritorijas izmantošana vai izmantošanas aprobežojumi, neskarot citu institūciju kompetenci un nesākot mētāt funkcijas un naudu, tā arī ir būvēti priekšlikumi. Izmantošana ir kādam jākontrolē atbilstoši teritorijas mērķim. Šajā modelī, ja pašvaldība apstiprina ar saistošajiem noteikumiem, tad viņa pati arī kontrolē. Tad pašvaldība arī atskaitīsies Eiropā par Naturas uzturēšanu. Pārvalde vaicās pašvaldībām, kā jums gāja, un pašvaldības iesniegs atskaites. Vai arī Pārvalde ir jāsadala pa pašvaldībām. Pašvaldībai nekad nebūs tāda kompetence kā Pārvaldei vai VARAM. Tas ved pie dabas nodaļas katrā pašvaldībā, un pašvaldības mums šobrīd ir 119, lielās pilsētās jau to dara.

Par principu: ĪADT ir valsts izveidotas, ir arī nākamais līmenis – pašvaldību izveidotas ĪADT. Cik mēs zinām, tādu ir maz, ārkārtīgi maz, jo pašvaldības pat neriskē tā rīkoties, viņas neizpilda pat pirmo soli. Un mēs tagad gribam, lai pašvaldības pilda valsts izveidotu teritoriju novešanu līdz uzvarošam rezultātam, līdz bioloģiskās daudzveidības saglabāšanai. ĪADT tiek aizsargātas valsts intereses dabas aizsardzības jomā, pat Eiropas intereses. Konkrētajā pagastā šī suga varbūt ir kā “dubļi” visur, un viņi skatās no lokālā viedokļa uz katru sugu, bet valsts teritorijās ir jāskatās no valsts un no Eiropas viedokļa. Kā mēs varam prasīt no pašvaldībām, lai viņas pieņem valstisku lēmumu?

Kur ir tā problēmas sāls un būtība, kāpēc ir jābūvē gaisa pilis par funkciju pārdali, ja nav līdz šim izmantotas visas pašreizējās iespējas? TP likumā ir arī 23. pants, kas pasaka, ka pašvaldības TP nosaka apgrūtinājumus, īpašās prasības. Varbūt, ka var pastiprināt šo punktu, pasakot, ka pašvaldībām ir pienākums ņemt vērā izstrādātu un apstiprinātu DAP un noteikt apgrūtinājumus atbilstoši DAP. Šobrīd lielākā problēma ir ainavu apvidos un dabas parkos, ja tur ir izstrādāts DAP un gadiem netop individuālie noteikumi – tā teritorija, kur, piemēram, būtu jāliek regulējamā režīma zona, tikmēr ir tukša vieta priekš dabas aizsardzības. No otras puses, lasot tekstu, šķiet, ka piekrastes pašvaldībai var rasties doma, veidojot savu investīciju plānu, ieviest kaut kur neitrālo zonu. Ko mēs gribam panākt ar šo darbu?

Mēs esam aizgājuši no tās būtības – kam tas vispār ir vajadzīgs? Telpiskās plānošanas departamenta ideja ir tāda, ka tad, kad tiek izstrādāts DAP, viņam klāt nāk individuālie noteikumi, kuros viss ir precīzi pateikts, lai tos var ātri apstiprināt, lai tas process ir ātrs. Lai nav tā, ka noteikumus apstiprina pēc 4 gadiem un tie ir pavisam savādāki, esot mainījies zinātniskais pamatojums, un plāns vairs nav derīgs. Pašvaldības arī ir apmulsušas. Viņas gaida, ka apstiprinās DAP, bet apstiprina kaut ko pavisam citu.

Viss sākas ar DAP kvalitāti. Ja plāns ir tapis pirms 10 gadiem, vai nebija pietiekami aktīva uzraudzības grupa, reizēm ir izgājušas cauri un apstiprinātas aplamības. Viena daļa individuālo noteikumu, kas nav tapuši, ir tāpēc, ka DAP nav bijis pietiekami kvalitatīvs. Otrs iemesls ir ministrijas kapacitāte. Trešais – Ministru kabinetā (MK) sākas diskusija vēlreiz par

jaunu. Ja, piemēram, "Latvijas Valsts meži" DAP ir apstiprinājuši, ka šajā vietā necirtīs, tad Zemkopības ministrija uzsāk diskusiju no jauna. Likumdošana dod iespēju to darīt. Ja pašvaldība pārņem DAP iekļauto noteikumu projektu, tad tam jābūt izcilam, lai bez izmaiņām to var apstiprināt, lai tas būtu pilnībā izdiskutēts.

Brīdī, kad izstrādā DAP, noteikumi ir ļoti teorētiski un daudzi neizprot, ka tie nonāks līdz MK līmenim. Īstā diskusija bieži vien sākas tad, kad noteikumi aiziet uz MK. Vajadzētu panākt, ka diskusija notiek jau DAP izstrādes laikā.

DAP būtība ir fiksēt dabas vērtības un noteikt rīcības, kas jāveic. Vai tiešām ir nepieciešams MK vai saistošo noteikumu līmeņa noteikumu projekts? Tas tiks pēc tam tāpat diskutēts. Varbūt tur ir tā problēma, ka ir nepieciešams apsaimniekošanas rīcību plāns. Kā teritorijas plānojumā: rīcību daļu nodalīt no ierobežojumu daļas?

Ja DAP varētu apvienot ar individuālajiem noteikumiem, tas būtu ļoti labi, jo vienu dokumentu vienmēr uzraudzīt ir vieglāk nekā divus. No pašvaldības viedokļa problēma ir tā, ka pietrūkst monitoringa – tas noderētu kā arguments, pamatojums ierobežojumiem. Monitoringa vajag, lai redzētu, vai tā vērtība ir, vai tā mainās.

Ja DAP kļūst saistošs, vai esam apzinājuši tos draudus, ka varēsim saukt pie atbildības arī par bezdarbību, piemēram, par nepļaušanu, vai purva biotopa aizaudzēšanu. No dabas aizsardzības viedokļa tas būtu labi, bet kāda daļa sabiedrības no tā cietīs?

Tas noliks dabas ekspertu investīciju plānotāja lomā, jo nevarēs ielikt DAP tādas rīcības, kas ir nereālas, kurām šobrīd nav finansējuma, tajā skaitā privātīpašumos. Zemes īpašniekam ir jāatbild par to, kas notiek uz viņa zemes. Tagad jau tā ir – ja neapsaimnieko lauksaimniecības zemi, maksā lielāku nodokli.

Dabas parka „Abavas senleja” individuālajos noteikumos ir aizliegts veikt darbības, kas veicina augsnes eroziju - teorētiski var saprast, bet vai nevajag paskaidrot un pateikt konkrēti. Runa ir par normatīvo aktu valodu – vai tā ir vienkāršajam cilvēkam saprotama? Bet ja mēs nosauksim visas darbības un vienu nebūsim nosaukuši, tad, ja tā viena būs izdarīta, mums nebūs nekāda juridiska pamata saukt pie atbildības. Vai Tieslietu ministrija mums ļaus uzskaitīt dažus piemērus, ja nebūs uzskaitīti visi? Šai situācijai gāja teritorijas attīstības plānotāji cauri, kad gatavoja vispārējos apbūves noteikumus – vai mēs varētu visu saskaitīt, ko mēs dzīvē varam darīt? Tas punkts jau ir domāts būvvaldei un Reģionālajai vides pārvaldei, un Pārvaldei, lai sagatavotu atļaujas. Bet notiek strīdi par interpretāciju. Kādi ir tie reālie piemēri, kurš nav sapratis par augsnes eroziju? Dabas aizsardzības pārvaldē par šo normu nav bijusi nekāda tiesvedība vai strīds.

Augsnes erozija un ūdens līmeņa maiņa nav specifiski kādai teritorijai, bet gan aktuāli visā Latvijā. Vai noteikumos jāliek vispārējās dabas aizsardzības prasības, vai tomēr tikai tās, kas attiecas uz šo teritoriju? Tās ir specifiskas normas, kas jāvērtē speciālistiem, bet DAP rīcībās ir jāraksta „nerakt aku”. Bet tie jau ir citi pasākumi, tie ir plānošanas pasākumi. Prasām no DAP dabas ekspertiem konkrētākas zināšanas, kas izraisa eroziju?

Bez individuālajiem noteikumiem ne vienmēr var iztikt, jo teritorijas ir atšķirīgas un prasības var būt ļoti specifiskas. Piemēram, Ziemeļgaujā ir parkveida pļavas, kur dabas lieguma zona ļoti atšķiras no dabas lieguma zonas citur. Visur piemērot vispārējos noteikumus nevaram.

Labā doma par vispārējiem noteikumiem un individuālo zonējumu. Bet laikam ne visur tā varēs. Tad ir jābūt izciliem vispārējiem noteikumiem. Zonējuma lietai ir cieša saistība ar valsts vai varbūt pašvaldības institūcijas kompetenci izlemt, kas ir, piemēram, erozijas veicināšana? Tas bieži vien ir gan datu, gan zināšanu trūkums, kas traucē viennozīmīgi pateikt un argumentēt savu viedokli. Ja valsts kompetence būtu augstāka, būtu vairāk resursu, tad mēs varbūt varētu iztikt bez zonējuma un individuālajiem noteikumiem daudzos gadījumos.

Jautājums ir par DAP kvalitāti. Ir tādi plāni, kur visi aizliegumi ir labi pamatoti, ir tādi, kur nav pamatojuma aizliegumiem. Mēs gribam DAP uzlabot, saliekot iekšā monitoringu, labāku dabas vērtību konstatēšanu, tomēr paliek interpretējamās lietas. To, ko var viennozīmīgi pateikt, to ieliek kā normas, pārējo – kur paliek šaubas – kā ieteikumu daļu. DAP ir paskaidrojuma raksts – zinātniskais pamatojums, un ir saistošā daļa.

Praksē varētu samazināt tos zonējumus, kas strādā uz aizliegumu, un ieviest dabas apsaimniekošanas zonu. Ir grūti paskaidrot, kāpēc ir dabas liegums, bet tur ir jāapsaimnieko, jāpļauj pļavas. Ekosistēmas ir mainīgas, un ir jādarbojas uz to saglabāšanu. Tas arī psiholoģiski palīdzētu – pateikt, ka tur var darboties, nevis, ka viss ir aizliegts. Ir tik daudz zonējumu, kas visu aizliedz, bet nav neviena, kas pamudina darboties dabas aizsardzības labā. Nosaukumus zonām var izdomāt dažādus, bet kaut kur būs jābūt aizliegumam, piemēram, ka šo pļavu uzart ir aizliegts.

2. risinājuma variants, kur zonējums tiek apstiprināts MK, bet pašvaldībā apstiprina individuālos noteikumus. Tas prasa lielāku uzraudzību un saskaņošanu starp valsts un pašvaldību institūcijām.

Par aizsargjoslām: ir valsts līmeņa, un ir pašvaldību noteiktās. Valsts līmeņa ĪADT ir pašvaldībai kā apgrūtinājums. Diskusija par apgrūtinājumiem un tiesību ierobežojumiem – ko var un ko nevar noteikt pašvaldība? Ja ir deleģējums, tad var. Ir kartē apgrūtinājumu slānis, tad tajā iekšā var noteikt tiesību ierobežojumus. Pašvaldība var noteikt savas prasības, teritorijas ar īpašiem noteikumiem. Tad pašvaldībām vajadzīgs stingrāks deleģējums, lai to varētu darīt.

Nākamais risinājuma variants, kur aprobežojumus nosaka līdzīgi kā mikroliegumus. Nelielās teritorijās tas varētu darboties, bet lielās teritorijās, kur daudz zemes īpašnieku, šāda kārtība nav īstenojama. Ja varētu visu vienas iestādes līmenī izlemt, tas būtu vienkārši.

Pēdējie divi risinājumi dod pašvaldībām iespējas iestrādāt savos dokumentos dabas aizsardzības prasības. Viss notiktu tuvāk cilvēkiem vietējā līmenī, ātrāk, reālāk skatoties uz apsaimniekošanas plānošanu. Tas būtu labi ne valsts izveidotās ĪADT. Ja tas attiecas uz valsts ĪADT, tad ir grūti pārraudzīt procesu no valsts puses. Normatīvie akti būtiski mainās, pašvaldībām tiek deleģēti nopietni uzdevumi.

Ir aprobežojumi un ir apsaimniekošanas pasākumi – vai to visu var salikt vienā dokumentā, vai tie tiek nodalīti? Visos Konceptijas variantos ir gan aprobežojumi, gan arī rekomendācijas apsaimniekošanai.

Visos variantos individuālos noteikumus apstiprina vai nu MK, vai arī pašvaldība. Vai esat paanalizējuši, vai daļu no aprobežojumiem var noteikt MK līmenī, bet daļu – pašvaldība, piemēram, par ainavām, par zemes gabalu dalīšanu.

Par ainavām – ja tiek izvērstas jautājums par integrāciju, tad tai jābūt divpusējai. Integrēt varētu arī DA plānā Eiropas Ainavu konvencijas iespējas, gan arī kultūrvēsturi, ne tikai koncentrēties uz sugu un biotopu aizsardzību. Vai tas atbilst šim projektam? Padomājām, kultūras pieminekļus un ainavas vajag integrēt, bet šobrīd ar kultūras pieminekļiem nodarbojas cita ministrija. Jā, no teritorijas plānojuma to var integrēt dabas aizsardzības plānā.

No juridisko saistību puses. Ja pašvaldība izstrādā saistošos noteikumus ĪADT, tad VARAM pildīs pašvaldību saistošos noteikumus, ja tā ir zemes īpašnieks.

Kāda ir pašvaldību kapacitāte, vai ir cilvēki? Un vēl valstij ir jābūt 1000 darbiniekiem, kas uzrauga pašvaldības.

Konceptijā netiek nodalītas ĪADT pa kategorijām – visi varianti attiecas uz visām kategorijām. Katrā kategorijā ir dažādas ĪADT, tā nevar nodalīt. Ja sadalītu risinājumus pa kategorijām, būtu vēl sarežģītāk. Bet koncentrējamies uz saskarsmes punktiem. Mēs labprāt koncentrētos uz 1. risinājuma variantu un strādātu to tālāk metodikā.

Izstrādājot TP, pašvaldība varēs rediģēt izmantošanu “grozu”, samazinot atļautās izmantošanas un piemērojot to konkrētajām vajadzībām, tajā skaitā dabas aizsardzības prasībām.

Lielākajā daļā Eiropas valstu TP netiek pieņemts kā saistošie noteikumi (kā normatīvais akts – lokālplānojuma, detālplānojuma līmeņa dokumenti), kā tas ir pie mums. Līdzīgi kā TP, arī ĪADT, pieņemot visai teritorijai saistošus noteikumus, mēs degradējam to ideju. Jo jābūt konkrēti pateiktam, ko drīkst un ko nedrīkst. Latvijā viss ir jāapstiprina ar normatīvajiem aktiem, lai tas būtu saistošs.

Gribam (VARAM Telpiskās plānošanas departaments) arī runāt ar Valsts vides dienestu, kā izsniegt atļaujas, jo bieži vien tiek interpretēts dažādi.

Vai mēs varam izmantot kaut ko no tā, kas notiek kaimiņos? TAPIS sistēmu esam mazliet nošpikojuši no Dānijas. Lietuva ir viens no tiem paraugiem, ko mēs varam paskatīties. Lietuvā plāns ir saistošs, zonējumu apstiprina ar plānu, tā ir cita sistēma.

Sistēma nav šķērslis, svarīgi, lai mēs paši noformulējam, ko gribam panākt. Par izmaiņām likumdošanā varam runāt tad, kad zinām, kādu rezultātu gribam iegūt. Ko tad mēs gribam? Lai būtu skaidras prasības zemes īpašniekam.

Un kā TAPIS sistēmā tiks integrētas visu tehnisko aizsargjoslu normas, kas arī attiecas uz konkrēto zemes gabalu? Tas būs ATIS sistēmā, kura vēl nav, un tik drīz nebūs. Es atveru

TAPIS, kurā ir ĪADT un dažādas aizsargjoslas, uzklikšķinu uz sava īpašuma un visu nolasu. Jā, vai vismaz atrodāt Latvijas Gāzes kontaktus, kur interesēties. Tādā gadījumā tur var ielikt Pārvaldes vai VARAM kontaktus, tur arī izstāstīs.

Ja taisa TP, kurā ir integrēts DA plāns un konkrētās prasības, tad jau visā pašvaldības teritorijā ir jāveic sugu un biotopu inventarizācija. Tā vajadzētu būt, bet tās ir milzīgas izmaksas. Šobrīd domājam par to, kas jau ir nostiprināts ĪADT, par Sugu un biotopu aizsardzības likumu ārpus ĪADT pašlaik nerunājam. Jūrmalā "Grupa 93" sīki inventarizēja biotopus, mums nācās. Piemēram, Ventspils novads, kur daudz ĪADT, kur dabas vairāk kā apdzīvotu vietu, ja visām ĪADT vienlaikus jātaisa plāns, tad tas būs liels slogs pašvaldībai. To varētu atrisināt Vislatvijas kartēšana. Ir jau dažādas detalizācijas pakāpes – nav jāsāk ar biotopu kartēšanu, ir dabas vienības, piemēram, upju ielejas, kuras var nodalīt. Biotopu koncentrēšanās vietas, ĪADT reālā struktūra, kuru var saskatīt katrs cilvēks, arī bez diploma. Vislatvijas kartēšanas uzdevums ir precizēt ĪADT tīklu, vērtēt, kā tas darbojas. Liekam lielas cerības uz Vislatvijas kartēšanu, bet tā ir tikai neliela daļa no dabas daudzveidības. Ārpusē paliek, piemēram, lielie dzīvnieki, kuri nesēž uz vietas, putni, kuri pārvietojas. Biotopu kartēšana ir pārāk šaurs skatījums. Arī plānošanā vajadzētu ņemt vērā, kā tas viss saiet kopā valsts mērogā, to nevar saskaldīt pa pašvaldībām.

Jābūt tādai informācijas sistēmai (IS), kas uzkrātu pietiekami kvalitatīvus datus – tie bieži vien nav pieejami. Tā arī ir problēma. Ar datiem vien nepietiek, jābūt arī interpretācijai.

Rakstiski iesniegto sanāksmes dalībnieku viedokļu apkopojums par 5 priekšlikumiem (skat. arī Sanāksmes apkopojums – Konceptijas risinājumu apspriešana, priekšlikumi un komentāri).

5.risinājuma variants, kur gan DAP, gan individuālo noteikumu un zonējuma izstrāde ir nodota pašvaldībām. Sanāksmes dalībnieku viedoklis ir noraidošs. Ir viens viedoklis, ka šādā gadījumā DAP būs kvalitatīvāks, tuvāk iedzīvotājiem un dabai. Tas noteikti attiektos uz pašvaldību izveidotām ĪADT. Uzsvērts, ka nav skaidra uzraudzības sistēma.

4.risinājuma variants, kur DAP ir VARAM apstiprināts, bet individuālo noteikumu un zonējuma izstrāde ir nodota pašvaldībām. Attieksme noraidoša. Svarīgi izanalizēt individuālos noteikumus: kuras ir tās prasības, kuras var nodot pašvaldībām. Uzsvērts, ka vajadzīgs pamatīgāks juridiskais pamatojums šādam variantam.

3.risinājuma variants, kur kārtība līdzīga mikroliegumu kārtībai. Pārsvārā viedoklis ir "nē", viens viedoklis, ka šāds variants ir apsverams. Katrā ziņā lielajām teritorijām šāds risinājums nederēs, nav īstenojams lietderības apsvērumu dēļ un nevienkāršos sistēmu. Atsauksmēs pieminēts vēl cits variants: ĪADT robežas apstiprina MK, zonējumu – pašvaldības kopā ar VARAM, DAP un ĪADT individuālos noteikumus apvieno un to apstiprina VARAM.

2.risinājuma variants paredz, ka zonējumu nosaka MK, bet individuālos noteikumus – pašvaldība. Daļēji atbalstāms, bet jāsadala, kuri ir tie ierobežojumi, kurus var apstiprināt pašvaldība. Uzsvērts, ka grūti būs salāgot procesus laikā, kā arī MK būs sarežģīti apstiprināt zonējumu, nezinot, kas katrā zonā būs atļauts vai aizliegts.

Minēts apakš variants, ka varētu atteikties no individuālajiem noteikumiem, izņemot atsevišķus gadījumus, piemēram, nacionālos parkus. Uz zonējumu attiecinot vispārējos noteikumus – tos pilnveidojot tā, lai tur būtu visas prasības visām ĪADT katrā zonā. MK apstiprina zonējumu, kura projekts ir DAP, MK apstiprinātajā zonējumā darbojas vispārējie noteikumi. Šis variants prasa pamatīgu darbu – visu ĪADT pārvērtēšanu: gan kategoriju, gan zonu. Ja sistēma tiktu veidota no sākuma, tad varētu to īstenot, bet šobrīd vēsturiski sistēma ir izveidojusies sarežģīta. Tas ir tālāku diskusiju jautājums, vai šādi vajag un var sakārtot un vienkāršot ĪADT sistēmu. Nevar jau vienos noteikumos salikt visas prasības: būvniecība, aizsargjoslas. Nē, aizsargjoslas citā likumā, runa ir par ĪADT prasībām.

Vēl tāds aspekts, ka režīms konkrētajā zonā ir kompromiss, piemēram, klasiska dabas lieguma zona neiziet cauri, bet, mīkstinot prasības, to var saskaņot ar Latvijas Valsts mežiem. Ja liktu vājāku zonu, tad nesaglabātos dabas vērtības. Var darboties tā, ka izvērtējam, kādas prasības šajā zonā ir jāievēro, un tad piemeklējam vajadzīgo zonu. Tad jāparedz 5 apakšzonas, un vienalga kaut kas tiks aizmirsts. Tādā gadījumā sistēmu vienkāršot nevaram, jo katrā ĪADT ieliekam savas prasības. Nevaram arī kodificēt aprobežojumus, ja katrā ĪADT tie ir atšķirīgi. Ja sadalām noteikumus 2 daļās – vai tā būs sistēmas vienkāršošana, jo īpašniekam būs jāskatās 2 noteikumi.

Galvenais, lai būtu skaidrība – kas ir aprobežojumi, kas ir rekomendācijas. Galvenais, lai pēc plāna pieņemšanas ir skaidrs, kādi ir aprobežojumi, un lai tie ātri stājas spēkā.

Jautājums arī par uzraudzību un kontroli - kas pieņem aprobežojumus, tas arī par tiem ir atbildīgs. Vai ātrums vienmēr ir svarīgākais?

Bažas ir par to, ka DAP ir tas dokuments, kas nosaka aprobežojumus. DAP ir jāsaturs informācija un prasības, kādiem jābūt nosacījumiem, lai saglabātu sugas un biotopus. Pēc tam likumdevējs izdomā, kādai jābūt tiesību normai.

Kā TP paskaidrojuma raksts ir kā anotācija apbūves noteikumiem, kas ir saistošie noteikumi, tā DAP ir kā anotācija, zinātniskais pamatojums individuālajiem noteikumiem.

Ir mulsinoši dzirdēt, ka tiek runāts par kaut kādiem režīmiem, vārds “režīms” pats ir mulsinošs. Un, ja cilvēkam nemitīgi atgādina, ka viņš ir kāda režīma zonā, tas ir psiholoģiski nepatīkami, un tāpēc arī cilvēki bieži pretojas dabas aizsardzībai – tas ir kaut kas no malas, kaut kas ārprātīgs. Ja paskaidro, ka tikai nevar izmest mēslus, bet arī grāvja iztīrīšana ir atļauta, tad attieksme mainās. Bet vai tas jāraksta noteikumos? Integrēšanu vajadzētu saprast tā, ka ne tikai iestādes integrējas, bet gan dabas aizsardzība integrējas cilvēku dzīvē, nevis cilvēkus integrē sistēmā.

1.variants. Vairums ir atbalstījuši šo variantu: neveikt izmaiņas institūciju kompetencēs, bet gan uzlabojumus normatīvajā bāzē u.c.. Ir viedoklis, ka problēmas paliks, jo paliks laika sprīdis starp DAP un individuālajiem noteikumiem. Jāstrādā gan pie tā, gan pie IS salāgošanas, gan arī pie individuālo noteikumu pārskatīšanas – kuras normas varētu atdot pašvaldībai (tās, ar kurām pašvaldība jau tagad nodarbojas).

Ja pastiprinātu to normu, ka individuālie noteikumi izriet no DAP, tad varbūt iegrozītu ierēdņu spēju ar tiem manevrēt, lai DAP nebūtu pats par sevi, bet noteikumi par sevi. Vai

DAP izstrādes procesu var attiecināt uz normatīvo aktu saskaņošanas procesu? Nevis uz saskaņošanu, bet uz būtību, uz saturisko pamatojumu. Kur tad ir piemēri, kad DAP atšķiras no noteikumiem? Kā piemērs tiek minēts dabas parks "Pape", kur DAP teikts, ka kūdru neiegūst, bet noteikumos ir paredzēta iespēja kūdras tomēr iegūt, izejot IVN procedūru. No kurienes rodas šāds secinājums noteikumos, ja plānā ir pamatojums kam citam?

Jautājums ir, vai plāns ir priekš cilvēkiem, vai cilvēki ir priekš plāna? Kam mēs to dabu sargājam? Vajadzētu nostiprināt DAP izstrādes procesu, lai tas ir pats galvenais process. DAP nosacījumus integrē TP un vairs nemaina.

Vajadzētu stiprināt DAP statusu, lai nav nepieciešami 2 saskaņojumi – DAP saskaņojums der kā normatīvā akta saskaņojums. Tā tas praksē nestrādā, jo normatīvā akta saskaņošanas procesā iebilst var visi. Varbūt gada laikā nevar iebilst?

Var būt arī pretēji, ka zemes īpašnieks iebilst pret kādu lietu, kurai ir zinātniskais pamatojums plānā. Tad diskusija turpinās MK noteikumu pieņemšanas laikā – varbūt viena īpašnieka viedokli var neņemt vērā, varbūt pašvaldība nav valstiski paskatījusies? Ir arī gadījumi, kad plāna izstrādes eksperti MK noteikumu saskaņošanas laikā ierosina vēl citus aprobežojumus, kas nav minēti DAP. Tas ir no abām pusēm. Ja ĪADT ielaidīsies melnais stārķis, tad atkal viss mainās. Ja nekas dabā nav būtiski mainījies, tad gada laikā pēc DA plāna apstiprināšanas noteikumu projektam vajadzētu būt aktuālam.

Varbūt DA plānu izstrādāt kopā ar noteikumiem. Noteikumu projekts top DA plāna izstrādes laikā, iesaistot VARAM pārstāvi uzraudzības grupā, un DAP tiek apstiprināts vienlaikus ar noteikumu nodošanu Valsts sekretāru sanāksmē (VSS).

Kādreiz jau tas tika virzīts, pret ko tas toreiz atdūrās? Risinājums nav atrasts, varbūt projektā jāsameklē, kāpēc toreiz šīs idejas netika tālāk virzītas. Jo pirms 5 gadiem bija diskusijas par to, lai DAP būtu tiesisks, šī diskusija tā arī pazuda, jo visi saprata, ka mūsu valstī tas nav reāli. Vai vēlreiz vajag tērēt naudu un laiku, lai nonāktu pie tiem pašiem secinājumiem? Domas ir bijušas nepārtraukti, bet tieši tāpēc ir šis projekts, lai rastu risinājumu.

Viens jau ir – ministra apstiprināts dokuments nav saistošs trešajām personām. To pasaka Administratīvā procesa likums. Kādreiz DAP bija saistošs TP izstrādātājiem, pateicoties šim likumam, plāns tagad ir rekomendējošs. Starp citu, oficiālajā angļu tulkojumā ir atrodama iepriekšējā versija.

2/3 no DAP aizņem dabas vērtību apraksti, kā zinātniskās izpētes dokuments var būt saistošs? Tikai neliela daļa – biotopu izvietojums – ir jāņem vērā TP. DAP ir tik sarežģītas uzbūves, ka, pašvaldības vadītājam nonākot uz galda tādā dokumentā ar apjomīgiem aprakstiem, netop skaidrs, kas tad ir saistošs?

VARAM varētu iesaistīties jau plāna izstrādes gaitā, un piedalīties noteikumu izstrādē, bet vajadzētu stiprināt ministrijas kapacitāti. Noteikumu projekts jau ir gatavs, to uzreiz izsludina VSS, kad iesniedz plānu ministram apstiprināšanai. Vai arī, ministrs neapstiprina plānu, kamēr noteikumi nav apstiprināti MK.

Varbūt otrādi – izstrādājam individuālos noteikumus un, lai tos pamatotu, jāizstrādā DAP. DAP tik un tā ir pirmais. Tātad - nestrādā DAP, ja nav paredzēts izstrādāt individuālos noteikumus? Varbūt kādreiz jāplāno apsaimniekošanas pasākumi, un individuālos noteikumus nemaz nevajag? Varbūt 2 procedūras: viena - ar individuālajiem noteikumiem, otra – tikai rekomendācijas apsaimniekošanas pasākumiem. To, vai vajadzēs individuālos noteikumus, bieži vien var pateikt tikai tad, kad ir jau uzsākta plāna izstrāde. Varbūt 2 pakāpēs: izstrādā apsaimniekošanas plānu, ja konstatē, ka vajadzīgi individuālie noteikumi, tad paplašina uzraudzības grupu un izstrādā noteikumus. Nosaka, ka ministrija tik un tik dienu laikā pēc plāna apstiprināšanas iesniedz noteikumus VSS.

Diskusija pēc prezentācijas par papildinājumiem dabas aizsardzības plānu izstrādes darba uzdevumā.

Turpmāk paredzēta diskusija par to, kā jāmaina DAP noteikumi, par to, ko nevarējām ielikt tehniskajā specifikācijā. Viens – DAP izstrādes uzdevumu izsniedz Pārvalde līdzīgi kā IVN procesā. Otrs – DAP maināmā daļa, kurā ietilpst pārsvarā apsaimniekošanas pasākumi, un kuru var aktualizēt pēc gada, 2 vai 3. Kāda procedūra nepieciešama DA plāna pārāpstināšanai?

Cik ātri iet ar DAP izstrādi – tagad ir 1/3 teritoriju vai vairāk? Tas atkarīgs no tā, vai skaita tikai spēkā esošos DAP, kuras ĪADT skaita? Kad tiks sasniegti 100%, vai varbūt visām teritorijām nav nepieciešami DAP – vai Pārvaldei ir šādi dati? Šobrīd top ĪADT saraksts, kurām prioritāri jāizstrādā plāni, bet tāda saraksta, kurām ĪADT nekad nevajadzēs plānu – tāda mums nav, un diez vai tāds varētu būt, jo var uzrasties problēma arī tādā ĪADT, kur šobrīd šķiet, ka DAP nav vajadzīgs.

Pašvaldības, ja viņas sarakstā ir tālu, varbūt pašas meklē līdzekļus DAP izstrādei. Nauda jāmeklē projektos, jo valsts finansējuma DA plānu izstrādei šobrīd nav, un tuvākajā laikā visdrīzāk arī nebūs. Prioritāšu saraksts ir vērsts uz projektu, kuros ir DAP izstrādes priekšlikums. Izvērtēšanu un finansējuma piešķiršanu. Par funkciju nodošanu – tas ir interesanti, jo pašvaldībām tādas funkcijas nav, bet viņas to dara. Jebkurš var izstrādāt DA plānu.

Esam nonākuši līdz tam punktam, kad viss ir skaidrs. Izvēlējušies variantu. Strādās Dabas aizsardzības pārvalde, strādās pašvaldības.

Jautājums ministrijai. Kad izveido ĪADT, tai nosaka izveidošanas mērķi. Vai, veicot monitoringu, ik pēc 10 gadiem tiek pārbaudīts, vai ĪADT funkcionē atbilstoši mērķim? VARAM atbild, ka tieši tā tas nenotiek, jo tām teritorijām, kuras tika izveidotas padomju laikos, mērķis bija cits, nekā šobrīd. Natura teritorijas tiek veidotas noteiktu sugu un biotopu aizsardzībai, kas arī tiek monitorētas.

Vai vajag sašaurināt ĪADT tikai ar biotopiem? Tas ir tikai minimums, ko mums prasa Eiropa. Tas ir saistīts ar Natura tīklu – kļūstam aprobežoti domāšanā tikai ar sugām un biotopiem. Tomēr faktiski atceramies arī to mērķi, kuram ĪADT tika izveidota padomju gados.

Ja būs vispārējā biotopu inventarizācija, vai tas var ietekmēt ĪADT robežas? Jā, var ietekmēt. Varbūt, ka ĪADT veidota kādam biotopam, bet tagad tur ir cits biotops. Tāpat var būt, ka biotops, kam ĪADT veidota, atrodas ārpus tās. Robežu korekcijas varētu būt, bet ne būtiskas.

Tagad plānojam atsevišķi biotopu apsaimniekošanu, atsevišķi ainavu, bet tomēr ir jānonāk pie integrācijas. Jo sevišķi tas attiecas uz tiem biotopiem, kas ir atkarīgi no cilvēka – tā ir visa cilvēku dzīve. Kā to var atrisināt – varbūt šajā projektā?

Jautājums par priekšlikumiem apbūves noteikumiem – vai esat saistījušies ar TAPIS sistēmas izstrādātājiem? Cik lielas ir iespējas visas prasības ierakstīt iekšā? TAPIS tagad grozīt nevarēsīm, tikai vēlāk cita finansējuma ietvaros. Sistēmas labāk jāsavieto - TAPIS un Ozols. Varētu uzlabot informācijas pieejamību DAP izstrādei, izmantojot TAPIS. DAP izstrādātājiem šobrīd nav iespējams sagatavot priekšlikumus TP, izmantojot TAPIS – pie tā varētu strādāt. Ja valdība pieņemtu lēmumu (Polijā tas ir izdarīts), ka valsts pārvaldes iestāžu starpā informācija apmainās bez maksas un atceltu cenrāžus, tad situācija būtu savādāka.

Jautājums par tālāko – vai būs precizētā 1.redakcija, 2.redakcija? Tagad plānots izstrādāt tālāk vienu variantu, par ko jāvienojas ar PUG. Sanāksmes dalībnieku viedoklis ir skaidrs. Metodikas izstrādes termiņš ir aprīļa beigas. Maijā ir projekta publicitātes seminārs, kur tiks prezentēta metodika, un diskutēts par to, ko mācīt pašvaldībām. Iespējams, martā nepieciešama vēl darba sanāksme, uz kuru aicināsim tos, kas ir šeit un arī tos, kas šodien nav atbraukuši.

Vai varat jau uzreiz pateikt, kurš variants tiks strādāts tālāk? Vēl ne, bet izsūtīsim PUG protokolu, tiklīdz tas būs sagatavots. Te ir nospiedošā pārsvarā valsts institūcijas, pašvaldības tikai 5. Varbūt nepieciešams arī Latvijas Pašvaldību savienības viedoklis? 13. janvārī Latvijas Pašvaldību savienībā ir attīstības komiteja, kur arī šo jautājumu varam izskatīt. Vēl jāiepazīstas ar materiāliem, jāatsijā liekais, tad varēsīm paust pašvaldību viedokli. Pašvaldību politiķi arī jāiepazīstina ar šo ideju, tad jau var tālāk virzīt, un process būs vieglāks visiem iesaistītajiem.

Jābūt arī nopietniem juridiskajiem secinājumiem un analīzei. Varbūt nepiespējamie varianti jāatmet, pārējie jāizstrādā juridiski pamatoti. Dialogam turpmāk vajadzētu būt koncentrētākam.

Paldies par dalību, un aicināsim arī turpmāk!